

ROLEX

MICHELSSEN
 ÜRSMIDIR SÍÐAN 1909
 Laugavegur 15 - 101 Reykjavík - 511 1900 - www.sviss.is

MARKAÐURINN

Sögurnar... tölurnar... fólkíð...

...við prentum!

GUDJÓNÓ
 VISTVÆN PRENTSMÍÐJA
 Sími 511 1234 • www.gudjono.is

Miðvikudagur 14. janúar 2009 – 2. tölublað – 5. árgangur

Veffang: visir.is – Sími: 512 5000 **visir**

Skuldir ríkisins
900 milljarðar
króna

Undirmálslánin
Rætur fjármála-
kreppunnar

Emil B. Karlsson
Horfur í verslun
á árinu

2

4-5

6

FME lét rannsaka

Fjármálaeftirlitið (FME) segist hafa fengið til liðs við sig sérstaka sérfræðinga í bókhaldsrannsóknnum til að aðstoða sig.

Slíkir sérfræðingar eru upp á ensku nefndir Forensic accountants og munu oft vera fengnir til að fara yfir stöðu fyrirtækja og sigta út allt úr bókum félaga sem vekur grunsemdir eða orkar tvímælis.

JÓNAS FR. JÓNSSON
 Jónas er forstjóri FME.

Fram hefur komið að eitt allra fyrsta verk breska fjármálaeftirlitsins, þegar það tók yfir Kaupþing Singer & Friedlander í haust, var að kalla til slíka sérfræðinga. Þeir voru frá endurskoðunarfyrirtækinu Ernst & Young. Meðal þess sem þeir rákust fljótlega á var svonefnd einkalánabók en þar kom fram að um 60 milljarðar króna hefðu verið lánaðir auðmönnum til kaupa á snekkjum og þotum.

Robert Wade prófessor undraðist það á borgarafundi í fyrra kvöld að Fjármálaeftirlitið hefði ekki nú þegar kallað slíka sérfræðinga sér til aðstoðar og taldi að slíkt hefði átt að gera fyrir löngu.

Fjármálaeftirlitinu segist hafa gert þetta í ákveðnum tilvikum, en vill ekki tilgreina það nánar.

Eftirlitið að frá því um miðjan október hafi hugsanleg lögbrot verið rannsökuð. Meðal annars væru könnuð viðskipti með verðbréf og markaðssetning og fjárfestingar peningamarkaðssjóða. Ýmsar ábendingar væru skoðaðar sérstaklega. Rannsóknnum verði hraðað og bætt við starfsmönnum, sem ráðnir verði tímabundið, eða utanaðkomandi sérfræðingum, verði þörf á.

Fjármálaeftirlitið segist enn fremur munu starfa með rannsóknarnefnd Alþingis eða hinum sérstaka saksóknara, í samræmi við lagaheimildir, verði þess óskað.

- ikh

HELST Í ÚTLÖNDUM

Gjaldprotta Lund | Morten Lund, síðasti eigandi Nyhedsavisen í Danmörku og fyrrverandi milljarðamæringur eftir fjárfestingu í netsímafyrirtækinu Skype, var lýstur gjaldprotta við Sjó- og kaupréttinn í Kaupmannahöfn í gær. Það voru stjórnendur Nyhedsavisen sem stefndu Lund fyrir réttinn.

Ál í mínus | Bandaríski álrisinn Alcoa tpaði 1,2 milljörðum Bandaríkjadala, jafnvirði um 150 milljörðum króna, á síðasta fjórðungi í fyrra. Álrisinn rekur meðal annars Fjarðarál á Reyðarfirði og hefur lýst yfir áhuga á að reisa álverksmiðju við Bakka hjá Húsavík. Gripið hefur verið til hagræðingar víða um heim, þó ekki hér.

Uppsagnir hjá FIH | FIH, hið danska dótturfyrirtæki gamla Kaupþings, þarf að segja upp um hundrað manns. Það jafngildir fjórðungi starfsfólks. FIH gerir ráð fyrir verulegum samdrætti á árinu og eru uppsagnirnar tengdar því.

Þýskur ríkisbanki | Þýsk stjórnvöld tóku fjórðungshlut í þýska bankanum Commerzbank í síðustu viku í skiptum fyrir tíu milljarða evra neyðarlán til hans. Þetta var í annað sinn sem bankinn leitar til ríkisins.

Samson selur | Tæpur átta prósent hlutur í danska fasteignafélaginu Sjælsö Gruppen er til sölu. Hluturinn er í eigu Samson sem er gjaldprotta og í skipta-meðferð.

Samninga upp á borðið

Dósent segir að rannsaka verði gjaldeyrisafleiðusamninga. Fjármálaeftirlitið rannsakaði gengisfall í vor en sá ekki að lög hefðu verið brotin.

Ingimar Karl Helgason
 skrifar

Gylfi Magnússon, dósent við Háskóla Íslands, segir að varla sé til skýrt viðmið um hvað teljist eðlilegar gjaldeyrisvarnir. Ef fyrirtæki, bankar þar með taldir, séu einfaldlega að verja stöðu með gengisvörnum, geti það varla talist eðlilegt. „Það er hins vegar annað mál að einhverjir hafa væntanlega gengið lengra en þetta, það er, beinlínis veðjað á veikingu krónunnar. Í því samhengi má þó auðvitað hafa í huga að í grundvallaratriðum þá var það löglegt og eðlilegt miðað við leikreglurnar eins og þær voru, nema ef menn fóru yfir strikið og beinlínis reyndu að þrýsta gengi hennar niður,“ segir Gylfi.

Í þessum málum séu ekki öll kurl komin til grafar. Gylfi segir að fá þurfi á hreint hvort bankarnir hafi mismunað viðskiptavinum til dæmis með því að bjóða eigendum sínum eða öðrum gengisvarnir sem öðrum hafi ekki boðist. „Nú eða hvort bankarnir ráðlögðu einhverjum viðskiptavinum að veðja á krónuna þegar þeir sjálfir töldu að hún myndi veikjast. Allt slíkt þarf að fá upp á borðið.“

Gengi krónunnar féll um næstum fjórutíu prósent á fyrstu níu mánuðum síðasta árs. Fjármálaeftirlitið hóf rannsókn í fyrravor og kannað hvort „ákveðnir aðilar, hefðu mánuðina þar á undan, stuðlað að og reynt að gagnast á gengislækkun íslensku krónunnar með ólöglegum hætti“.

Gengi krónunnar féll skarpt undir lok fyrsta fjórðungs ársins. Seðlabankinn sendi í kjölfarið ábendingu til Fjármálaeftirlitsins.

Enda þótt lög og reglur um gjaldeyrisráðgjafi ekki undir Fjármálaeftirlitið, segir í svari þess við

fyrirsprungna Markaðarins, var kannað hvort brotið hafi verið gegn þeim lögum sem það hefur eftirlit með. „Ekki komu fram vísbendingar um slíkt á því tímabili sem til athugunar var,“ segir í svari eftirlitsins. Tímabilið frá lokum ársins 2007 til fyrstu mánaða ársins var undir.

Fjármálaeftirlitið segist munu rannsaka frekar eða gera öðrum yfirvöldum viðvart, komi fram upplýsingar sem benda til mögulegra lögbrota í þeim könnunum sem það nú sinnir.

Skilanevndarformenn, sem Markaðurinn hefur rætt við, segja að mikið sé um gjaldeyrisafleiðusamninga í gömlu bönkunum, en greina ekki frá upphæðum þeirra. Heldur er ekki greint frá því hvort þar sé um að ræða eðlilegar stöðutökur með eða gegn krónu, eða annað. Það sé ekki á verkswiði þeirra að meta slíkt.

Bankarnir höfðu gert afleiðusamninga fyrir um 1.600 milljarða króna, samkvæmt tölum Seðlabankans frá í haust. Samkvæmt upplýsingum þaðan er hluti samninganna vegna gjaldeyris, en bankinn segist ekki vera með upplýsingar um hversu mikið það er. Upphæð afleiðusamninga í eignastöðu milli bankanna innbyrðis tífaldaðist á fyrstu níu mánuðum ársins; voru innan við þrettán milljarðar króna í febrúar en yfir 130 milljarðar í september. Afleiðusamningar annarra fjármálafyrirtækja voru rúmlega 40 milljarðar í febrúar en hátt í 250 milljarðar í september. Upphæð þessara samninga hjá öðrum fyrirtækjum jókst úr um 240 milljörðum í rúma 320.

Erlendir bankar eru þarna skráðir með næstum 400 milljarða króna stöður. Ekki er útilokað að dótturfélög bankanna séu í þeim hópi.

Skortstöður skorti gegn krónu

„Á þenslutímum eru skortstöður gegn heimagjaldmiðli dyggð en langar stöður með honum auka vandræðin,“ segir Ásgeir Jónsson, forstöðumaður greiningardeildar Kaupþings, í grein sem hann ritar í Markaðinn.

Ásgeir segir að hér hefðu fleiri þurft að taka á þenslutímum stöður gegn krónunni, en gengi hennar hafi verið haldið allt of háu á síðustu fjórðum árum með háum stýrivöxtum Seðlabankans. „Eftir á að hyggja má það teljast með ólík-

indum, og í rauninni ógæfa, hve lengi gengi krónunnar náði að haldast hátt þrátt fyrir gríðarlegan viðskiptahalla, hækkan erlendra skulda og lækkun á lánsþæfi ríkissjóðs.“

Að mati Ásgeirs hefði farið betur á því að fleiri veðjuðu á veikingu krónunnar, söfnuðu gjaldeyri og tækju á sig innlenda vexti. „Þetta skorti af hálfu ríkisins sem notaði ekki tækifærið til þess að safna gjaldeyrisvarasjóði og einnig af hálfu ríkisfyrirtækja sem

virðast hafa tekið stórar óvarðar stöður með krónunni með erlendum lántökum.“

Þá segir Ásgeir skortstöður bankanna til að tryggja eiginfjárhlutfall þeirra ekki aðeins eðlilega ráðstöfun, heldur beinlínis skyldu stjórnenda þeirra. Stöður þeirra hafi enda verið teknar með fullri vitund og leyfi Seðlabankans. „Af þeim sökum verður ekki séð að það þurfi sérstakan saksóknara til að rannsaka þessar skortstöður,“ segir hann.

- óká / Sjá síðu 4

Allt fyrir skrifstofuna

Office 1 Superstore

17% afsláttur af öllum blek og dufthylkjum

PÖNTUNARSÍMI 550 4111

Frí dagbók með öllum pöntunum í janúar

Frí Dagbók 2009

janúar tilboð

GENGISPRÓUN

	Vika	Frá áramótum
Alfesca	2,5%	-2,4%
Bakkavör	-22,4%	-28,9%
Eimskipafélagið	26,8%	24,8%
Icelandair	-0,4%	-0,4%
Kaupþing	0,0%	0,0%
Marel	-2,8%	-1,7%
SPRON	0,0%	0,0%
Straumur	-32,6%	-33,3%
Össur	0,2%	-2,3%

*Miðað við lokagengi í Kauphöll í gær.
Úrvalsvísitalan OMXI15 335.
Úrvalsvísitalan OMXI6 902

Óréttlætið óásættanlegt að óbreyttu

Breyta þarf skattalögum þannig að tap fyrirtækja og einstaklinga á hlutabréfum bankanna við fall þeirra verði frádráttarbært frá skatti, segir Elín Árnadóttir, sviðsstjóri skatta- og lögfræðisviðs PricewaterhouseCoopers.

Elín segir tæpast samrýmast hugmyndum um réttlátt skattkerfi að við þessar aðstæður sé greiddur skattur af söluhagnaði hlutabréfa án þess að tekið sé tillit til verðmætataps sams konar eigna á árinu.

„Alþingi hefur ekki enn séð ástæðu til að taka tillit til þessa og því miður er það oft þannig að að skattamálin verða útundan í meðferð Alþingis,“ segir hún, en telur um leið mjög mikilvægt að stjórnvöld leitist við að mismuna ekki skattborgurum landsins að öþörfu. Fyrir liggir að hlutafé í gömlu bönkunum sé tapað, en þar sem ekki sé um eiginlegt

ELÍN ÁRNADÓTTIR

söluþap að ræða og bankarnir ekki enn þá formlega gjaldþrota þá gildi ekki ákvæði skattalaga sem heimili hvort heldur sem er einstaklingum eða fyrirtækjum skattafrádrátt vegna tapsins.

Við þá einstöku stöðu sem bankarnir séu í segir Elín að til verði ófyrirsjáanleg áhrif sem skattalög hafi á engan hátt gert ráð fyrir og valdi „óásættanlegu óréttlæti“ verði ekkert að gert. Hún segir að bæta þurfi úr ákvæðum skattalaga á þann veg að jafna megi stöðunni við þjóðnýtingu bankanna við gjaldþrot í skilningi skattalaga.

- óká

Jöklaþréfin skipta engu

„Jöklaþréfin skipta líklega engu máli lengur og ættu ekki að hreyfa við krónunni,“ segir Jón Bjarki Bentsson, sérfræðingur hjá Greiningu Glitnis.

Jöklaþréf upp á 98 milljarða króna eru á gjalddaga í þessum mánuði en samtals hljóðar úti-standandi jöklaþréfastaða upp á 238,1 milljarð króna á árinu.

Hinn hollenski Rabobank er langstærsti eigandinn, átti 40 milljarða í þessum mánuði. Það er rúmur helmingur jöklaþréfa-eignar bankans.

- jab

Skuldir Milestone ekki afskrifaðar

„Engar skuldir verða afskrifaðar og núverandi eigendur Milestone fá ekkert í sinn hlut fyrir en búið er að borga skuldirnar. Á þeim nótum reynum við að semja,“ segir Árni Tómasson, formaður skilanevndar Glitnis.

ÁRNI TÓMASSON

Skilanevndin vinnur að samningum um lyktir mála Milestone gagnvart kröfuhöfum, en flestir hagsmunir liggja í Svíþjóð. Engar fjárhæðir fengust staðfestar frá skilanevndinni en eftir því sem næst verður komist nema skuldirnar upp undir 120 milljörðum króna. Virði eigna Milestone, sem meðal annars eru Sjóvá, Avant og Askar Capital, er innan við 60 milljarðar króna.

Áður hefur komið fram að til stæði að eigendur Milestone, Karl og Steingrímur Wernerssynir, fengju þrettán prósent hlut í félaginu þegar búið væri að semja um skuldirnar og ættu rétt á að kaupa 27 prósent til viðbótar.

Árni Tómasson segir að í engu tilviki sé gert ráð fyrir að þeir fái aftur ráðandi stöðu í félaginu. „Ef svo vel tækist til að

unnt væri að greiða allar skuldir með vöxtum, gerði ég ekki athugasemd við að fyrirverandi eigendur ættu þess kost að kaupa hlut aftur í félaginu, segir Árni. Hann segir að sænska fjármálaeftirlitið hafi mikið um þessi mál að segja og samþykki þess þurfi fyrir samningum.

„Við reynum að haga þessu þannig að eignirnar fari ekki á brunaútsölu,“ segir Árni og bætir því við að skilanevndin geti hvenær sem er tekið allt hlutafé úr höndum Wernerssona. „Þeir hafa engan rétt til arðs eða annarra greiðslna í þeim samningum sem við erum að reyna að gera, á meðan ekki er búið að greiða upp skuldir með vöxtum.“

Árni segir að hluta skuldanna verði breytt í hlutafé sem sé nauðsynlegt til þess að „hámarka verðmæti eigna“. Í því felist ekki að skuldir teljist greiddar eða afskrifaðar. Verði eitthvað til skiptanna eftir uppgreiðslu skulda ásamt vöxtum fái Glitnir endurgjald fyrir þann hluta sem breytt var í hlutafé.

- ikh

Ríkið skuldar rúma 900 milljarða króna

Erlendar skuldir ríkisins vaxa hratt. Þær nema nú þegar yfir þrjú hundruð milljörðum króna. Innlendar skuldir námu um þrjú hundruð milljörðum en næstum tvöfölduðust í vikunni.

Ingimar Karl Helgason
skrifar

„Þetta er staða ríkisskuldna en þá á eftir að taka tillit til allra skuldbindinga sem falla á ríkið vegna falls bankanna,“ segir Björgvin Sighvatsson, hagfræðingur hjá Seðlabanka Íslands.

Samkvæmt nýjustu Markaðsupplýsingum um lána- mál ríkisins nema heildarskuldir um 653 milljörðum króna. Þar af er tæpur helmingur í erlendri mynt. Björgvin bendir á að inn í þessa tölu vanti 270 milljarða króna, vegna framsals á kröfum Seðlabankans á hendur fjármálfyrirtækjum, til ríkissjóðs. Það var ákveðið síðdegis í gær, og koma þær tölur ekki fram í lánamálum.

Þess vegna nema heildarskuldir ríkisins nú um 905 milljörðum króna.

Skuldir ríkissjóðs í evrum nema um 270 milljörðum og í pundum um 24 milljörðum. Ríkið skuldar minna í öðrum gjaldmiðlum.

Í þessum tölum er, eins og Björgvin bendir á, hvorki gerð grein fyrir skuldum við Alþjóðagjaldeyrissjóðinn til að styrkja gjaldeyrisforðann né lánnum frá öðrum ríkjum á Norðurlöndum og víðar í sama skyni.

Alþjóðagjaldeyrissjóðurinn lánar um tvo milljarða Bandaríkjadala og aðrir annað eins. Heildin nemur um 500 milljörðum króna. Óvíst er hvort féð þurfi að nota en það á að styðja við gengi krónunnar.

Þá er enn fremur ekki gerð grein fyrir kostnaði sem fellur á íslenska skattgreiðendur vegna Icesave-reikninga eða annarra innlánsreikninga í útibúum bankanna erlendis.

Fram hefur komið að mat skilanevndar Landsbankans er að um 150 milljarðar króna lenti á skattgreiðendum vegna Icesave-reikninganna eftir að eignir Landsbankans ytra hafa verið gerðar upp. Hins vegar er ekki ólíklegt að ríkið verði að taka lán hjá Bretum og Hollendingum fyrir allri upphæðinni sem Íslendingar þurfa að ábyrgjast vegna þessara innlána, jafnvel um sex hundruð milljarða króna. Af þeirri upphæð þarf að borga vexti þar til eignir seljast.

Þegar þetta er tekið saman gætu skuldir ríkisins innan tíðar því numið um 2.100 milljörðum króna.

Til samanburðar má nefna að verðtryggðar skuldir almennings í bankakerfinu einu og sér nema ríflega þúsund milljörðum króna, samkvæmt tölum Seðlabankans.

Guðjón stofnar Hugmyndaráðuneyti

„Mér hefur fundist vanta vettvang fyrir fólk til að hittast í raunveruleikanum og mynda tengsl,“ segir Guðjón Már Guðjónsson, frumkvöðull og leiðbeinandi, löngum kenndur við Oz.

Hann stofnaði á dögunum Hugmyndaráðuneyti þar sem einstaklingar í frumkvöðlahug geta komið saman og sáð fræj-

um sínum óháð stofnunum og fyrirtækjum samhliða því að fræðast um starfsemi annarra.

Stofnfundur ráðuneytisins var haldinn á Thorvaldsenbar á laugardag og mættu fimmtíu manns. Næstu fundir verða haldnir hvern laugardag í næstu óskilgreindu framtíð en þar munu forsvarsmenn ýmissa fyrirtækja og samtaka halda stutta

tölu áður en menn ræða málin.

Guðjón segir mikilvægt að hafa fundina stutta og leggja áherslu á tengslanetið þar sem fundargestir geti lært og nýtt sér reynslu annarra.

Upplýsingar um næsta fund er að finna á hugmyndaraduneyti.is. - jab

Tóku Biva upp í skuld

Straumur-Burðarás leggur ekki fé inn í rekstur dönsku húsgagna-keðjunnar Biva Möbler Odense líkt og hér hefur verið haft eftir í dönskum fjölmiðlum.

Samkvæmt upplýsingum frá bankanum gekk Straumur í Danmörku að veðum og tók fyrirtækið yfir af þeim sökum. Á næstu vikum verður ákveðið hver frek-

ari framvinda málsins verði.

Samkvæmt heimildum Markaðarins er líklegast að Biva verði jafnskjótt og auðið er sett í sölu- meðferð samhliða því að samið verði við aðra kröfuhafa.

Fyrri eigendur Biva eru Odin Equiti Partners og Dania Capital. Hjá félaginu starfa um 350 manns.

- óká

ERU VIÐSKIPTAGÖGNIN ÞÍN ÖRUGG?

Komdu með gögnin þín til EJS í hýsingu

VEITUM AÐGANG AÐ

- Viðskiptahugbúnaði
- Tölvupósti
- Skjölum
- Gagnagrunnum

AÐVELT Í NOTKUN

- Vinnulag þitt breytist ekki
- Aðgengi að gögnum hvaðan sem er
- Kostnaður verður þekktur og fyrirsjáanlegur
- Hentar fyrirtækjum með dreifða starfsemi

ÖRYGGI OG TRAUST

- Gögnin þín eru afrituð daglega
- Gögnin eru geymd í fullkomnum hýsingarsal EJS
- Kerfið er rekið af sérfræðingum
- Ekkert sumarfrí eða veikindaorlof
- Sjáum um allt tölvuumhverfið þitt

Það er til lausn á öllu

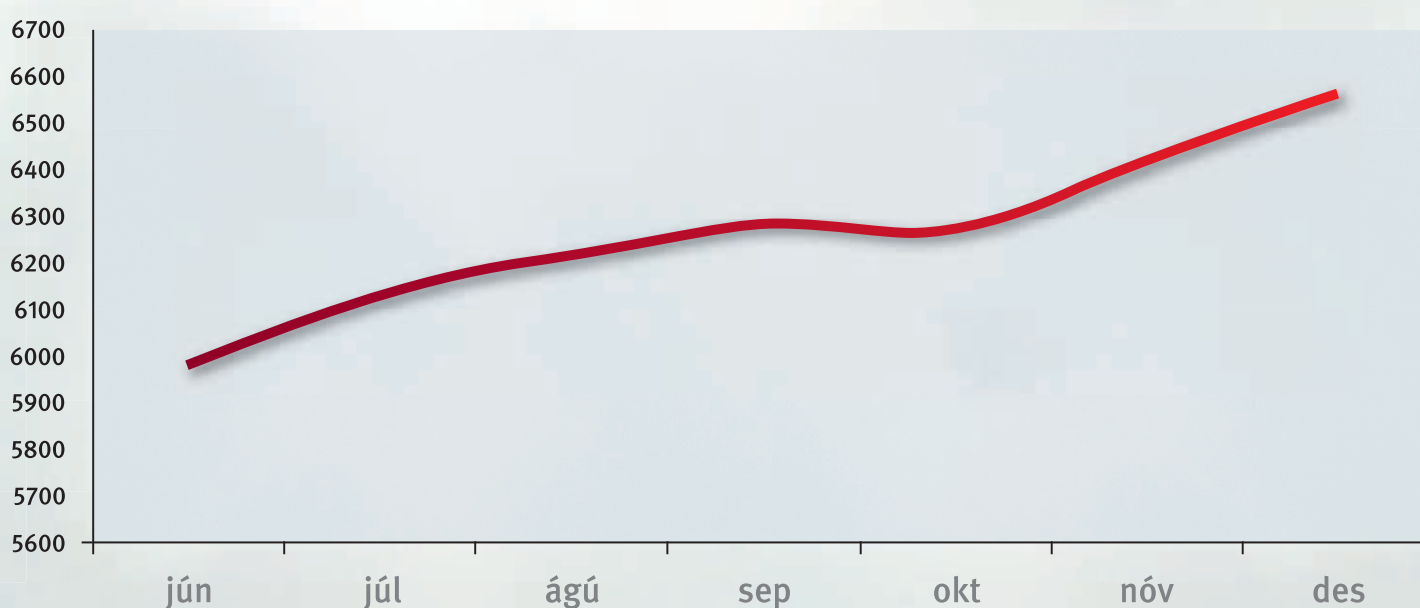
Opið 9-18 alla virka daga og 11-16 á laugardögum

www.ejs.is // Grensásvegi 10, Reykjavík / 563 3000 // Tryggvabraut 10, Akureyri / 463 3000

Fjárhagsstaða fyrirtækja hefur versnað

Fjöldi fyrirtækja á vanskilaskrá

Síðustu mánuðir hafa verið íslenskum fyrirtækjum erfiðir. Ástandið hefur leitt til þess að mikil fjölgun hefur orðið á skráningu fyrirtækja á vanskilaskrá og áhætta reikningsviðskipta því aukist.

Með því að nýta ráðgjöf og þjónustu Creditinfo getur þú lágmarkað þína áhættu.

*Fáðu greiningu á hversu áhættusamir viðskiptavinir þínir eru og tillögur að næstu skrefum. Nánari upplýsingar má finna á vefsíðunni **www.creditinfo.is** og hjá ráðgjöfum okkar í síma **550 9600**.*

CREDITINFO ÍSLAND
UPPLÝST ÁKVÖRÐUN SKILVIRKARI STJÓRNUN

Höfðabakka 9, 110 Reykjavík • Sími: 550 9600 • www.creditinfo.is

Félagsleg lán eru ekki rót vandans

Bandarísku fasteignalánasjóðirnir Fannie Mae og Freddie Mac hafa verið í brennipunkti fjármálakreppunnar. Spurningar hafa vaknað um ábyrgð þeirra á hruninu. Einnig hefur verið horft til laga sem skylduðu banka til að veita minnihlutahópum fasteignalán. Magnús Sveinn Helgason skoðar þessa gagnrýni sem komið hefur víða fram, jafnt hér sem í Bandaríkjunum.

Síðan lánsfjárblaðran sprakk hefur töluvert verið deilt um hverjir beri pólitíska ábyrgð á ástandinu. Stjórnvöld eru sökuð um að hafa sofnað á verðinum og leyft fjármálastofnunum og óábyrgum peningamönnum, hvort heldur það eru útrásarvíkingar eða fjárglæfamegnir á Wall Street, að byggja spilaborgir á ævintýralegru skuldsetningu. Hrun spilaborganna hafi síðan bitnað á öllum almenningi, traust hafi horfið úr fjármálakerfinu, og enginn treyst öðrum.

Í Bandaríkjunum hefur spjótum einnig verið beint að hálfopinberu fasteignalánasjóðunum Fannie Mae og Freddie Mac, en mörgum repúblikönnum hefur verið mjög uppsið við sjóðina, enda hafa þeir notið ýmissa skattfríðinda og afsláttar á reglum sem gilda um aðrar fjármálastofnanir, gegn því að þeir vinna að ýmsum félagslegum markmiðum.

Gagnrýnin á Fannie Mae og Freddie Mac hefur jafnvel borist inn í þjóðfélagsmæruðu hér á landi. Franski frjálshyggjuhugsuðurinn Henry Lepage flutti fyrirlestur á vegum RSE

í Þjóðminjasafninu 2. október í fyrra þar sem hann hélt því fram að þeir bæru meginábyrgð á fjármálakreppunni. Lepage hélt því fram að þeir hefðu frá því á miðjum tíunda áratug síðustu aldar, vegna þrýstings frá stjórnvöldum í tíð Bills Clinton, aukid kaup sín á fasteignalánunum minnihlutahópa.

Hannes Hólmsteinn Gissurarson, prófessor við Háskóla Íslands, hélt hinu sama fram í grein í Fréttablaðinu síðar í október, en þar segir hann að rætur kreppunnar liggja „ekki á Wall Street, heldur í Hvíta húsinu. Bandarískir húsnæðislánasjóðir, sem störfuðu við ríkisábyrgð og rýmri reglur en bandar, veittu lán til fólks, sem bersýnilega gat ekki staðið í skilum“.

SANNLEIKSKJARNI Í GAGNRÝNI

Nánast allir hagfræðingar eru sammála um að Fannie Mae og Freddie Mac beri sinn skerf af ábyrgðinni, enda auðvelduðu þeir fasteignalán með því að dæla fé inn á eftirmarkað með fasteignalán og gera viðskipti með „verðbréfuð“ fasteignalán auðveldari. Það er þó mikilvægt að halda

nokkrum hlutum til haga þegar rætt er um hlut þeirra.

Í fyrsta lagi voru sjóðirnir alfarið í einkaeigu og í raun ákveðin ónákvæmni fólgin í því að tala um að þeir séu „opinberir“. Þeir störfuðu hins vegar samkvæmt sérstökum lagaákvæðum og um þá giltu mun rýmri reglur en um aðrar fjármálastofnanir. Þá er rangt að þeir hafi haft ríkisábyrgð. Í lögum var skýrt tekið fram að svo væri ekki. Reynslan hefur þó sýnt að svo var, en í ljós hefur komið að ríkið hefur neyðst til að gangast í ábyrgðir fyrir skuldir allra stórra fjármálafyrirtækja. Að lokum veittu Fannie Mae og Freddie Mac engin lán – hlutverk þeirra var alfarið á eftirmarkaði, þar sem þeir keyptu verðbréfuð húsnæðislán af bönkum.

ÓSKYLD MÁL

Í gagnrýninni á Fannie Mae og Freddie Mac er í raun blandað saman tveimur óskyldum málum. Annars vegar er starfsemi sjóðanna sjálfra og hins vegar er vísað til laga sem sett voru í tíð Jimmy Carter, The Community Reinvestment Act (CRA). Þessi lög áttu að koma í veg fyrir að bandar

ismunuðu lántakendum eftir kynþætti, en þau kváðu á um að bandar yrðu að bjóða öllum viðskiptavinum sínum upp á alla bankaþjónustu, og þar með yrðu þeir að lána til fasteignakaupa í öllum þeim borgarhverfum þar sem þeir starfræktu útibú.

Á tíunda áratugnum, í valdatíð Bills Clinton, voru þessar reglur hertar. Hugmyndin var sú að snúa mætti við vithargri fátæktar og niðurníðslu í borgarhlutum sem byggðir voru svertingjum með því að fjölga þeim sem ættu hús sín sjálfir. Fólk sem býr í húsum sem það á sjálf er líklegra til að halda þeim við og er um leið líklegra til að leggja vinnu í fegrun hverfisins.

Gagnrýni bandarískra hægri-manna að undanfönu hefur verið sú að þessi lög hafi „neytt“ banka til að lána „undirmálsfólki“ – þar með hafi bankarnir setið uppi með undirmálslán. Orsök fjármálakreppunnar sé því ekki skortur á reglum, heldur of mikið af reglum og vanhugsuð velferðarstefna.

Þessi gagnrýni hefur þó átt litlum vinsældum að fagna annars staðar en lengst til hægri innan Repúblíkanaflokksins, og þá sérstaklega meðal afturhaldsinnnaðra hægri-manna. Mörgum Bandaríkjamönnum þykir gagnrýnin lykta af kynþáttafordómum, enda hefur oft verið grunnt á kynþáttafordómum þegar talað er um að lántaka „undirmálsfólks“ og minnihlutahópa sé orsök fjármálakreppunnar. Þannig talaði Henri Lepage í fyrirlestri sínum um lán til „negra“ og Michelle Bachmann, sem vakti nýverið athygli fyrir að krefjast þess að fram fari rannsókn á „and-amerískum viðhorfum“ þingmanna demókrata, sagði að Clinton hefði gert þau regin-

mistök að hafa reynt að halda að hægt væri að lyfta svertingjum upp í millistétina með því að hvetja þá til fasteignakaupa.

RANNSÓKNIR SÝNA AÐ FANNIE OG FREDDIE ERU SAKLAUS

Á fundi eftirlits- og endurskoðunarnefndar Bandaríkjaþings í lok október höfnuðu Christopher Cox, yfirmaður fjármálaeftirlits Bandaríkjanna, Alan Greenspan, fyrrverandi seðlabankastjóri og John Snow, fyrrverandi fjármálaráðherra í ríkisstjórn Bush, þeirri hugmynd alfarið að Fannie Mae og Freddie Mac hefðu valdið lánsfjárekreppunni, þótt þeir bæru, líkt og aðrar fjármálastofnanir, sinn skerf ábyrgðar.

Rannsóknir hafa sýnt að hvorki fasteignalánasjóðirnir né The Community Reinvestment Act báru ábyrgð á undirmálslánakrisunni, hvað þá lánsfjárekreppunni.

Hlutdeild Fannie og Freddie í fasteignalánamarkaðnum skrápp saman á árunum 2002 til 2007 þegar blaðra myndaðist á fasteignamörkuðum. Sérstaklega minnkaði hlutdeild þeirra eftir 2003 þegar verið tók að hækka hvað hraðast. Þenslan í útlánum til fasteignakaupa var fyrst og fremst knúin áfram af fjárfestingabönum sem sóttu inn á fasteignalánamarkaðinn með skuldavafningum fasteignalána, sem síðar hafa breyst í „eitruð“ og óseljanleg verðbréf. Fjárfestingabankar á borð við Lehman Brothers „verðbréfuðu“ tvo þriðju hluta allra fasteignalána á markaði í Bandaríkjunum á hátindi fasteignablöðrunnar.

Rannsóknir hafa einnig sýnt að langflest „undirmálslán“ voru veitt af fyrirtækjum sem ekki heyrðu undir CRA-lögin, en þau

Í FYRSTA SINN Á ÍSLANDI

Ráðstefna sem sameinar það besta frá Convergence & Tech•Ed 2008

Grand Hótel Reykjavík, 19.–20. janúar, 2009

Convergence & Tech•Ed eru stærstu erlendu ráðstefnur sem Microsoft heldur ár hvert og fjöldi Íslendinga sækir þær að jafnaði

- Yfir 30 fyrirlestrar með hæfasta fólki Microsoft víðsvegar að úr heiminum
- Heimsfrumflutningur: Miha Kralj flytur fyrirlestur sinn „What the *cloud* is my CIO thinking?“ sem sérsaminn er fyrir Tech•Ed USA (febrúar 2009)
- Tony Krijnen frumkynnir Windows 7
- Dr. Neil Roodyn fjallar um þróun á Windows Live og Windows Azure
- Ráðstefnan er ekki síst áhugaverð fyrir forritara, tæknimenn og þá sem vilja kynna sér Dynamics viðskiptahugbúnað
- Ráðstefnan er öllum opin – aðgangur er ÓKEYPIS

Allar nánari upplýsingar og skráning á microsoft.is

Það besta frá
convergence
& tech•ed | 2008

Að veðja á veikingu krónunnar

Fyrir þremur árum ritaði undirritaður grein í félagi við Jón Danielsson sem bar hið þýða nafn; „Countercyclical Capital and Currency Dependence“. Greinin birtist í Financial Markets, Institutions and Instruments í desember 2005. Boðskapur greinarinnar var í stuttu máli sá að skylda ætti banka með lögum að taka skortstöður í sínum heimagjaldmiðli, það er alla banka í litlum opnum hagkerfum með sjálfstæða mynt. Stærð skortstöðunnar átti að miðast við hlutfall erlendra eigna af efnahagsreikningi viðkomandi banka þannig að ef 70% af eignum bankans voru gengisbundnar ætti skortstaðan að vera 70% af eigin fé. Þessi grein hefur verið kynnt á nokkrum ráðstefnum ytra og hlotið góðan róm.

Ástæðurnar fyrir þessari tillögu okkar Jóns voru nokkrar. Ef eigið fé er allt í krónum en erlendir liðir fylla stóran hluta efnahagsreiknings þá mun gengisfall lækka eiginfjárlutfall bankans þar sem erlendir liðir hækka í krónum talið en eigið féð stendur í stað. Þannig getur gengisveiking sett rekstur þeirra banka í hættu sem stunda erlenda lánastarfsemi eða eiga gengisbundin lán. Því er skortstaða gjaldmiðilsins til þess að tryggja eiginfjárlutfallið ekki aðeins eðlileg ráðstöfun heldur beinlínis skylda bankastjórnenda. Aukin heldur, kemur skortstaða gegn heimagjaldmiðli í veg fyrir að bankinn geti stundað vaxtamunarviðskipti sér í hag eða hagnýtt sér hækkun á eiginfjárlutfalli sem gengisstyrking hefði ella skapað til aukinna útlána eða stöðutöku á fjármálamarkaði. Loks, mun þessi ráðstöfun auka áhrifamátt peningamálastefnu Seðlabankans þar sem hækkun vaxta ásamt hækkun á gengi krónunnar mun sjálfkrafa minnka hagnað bankanna og hemja útlán þeirra. Mjög svipuð rök er hægt að færa fyrir skortstöðum fjárfestingafélaga sem eiga í íslenskum félögum, sérstaklega ef það er haft í huga að lækkan á verði hlutabréfa og lækkan á gengi krónunnar hefur yfirleitt fylgst að hérlandis.

Svo fór að allir bankarnir þrír gripu til þessa

ráðs til þess að verja e skortstöðum þótt þeir va Kaupþing til að mynda ir þegar árið 2005. Sá se viss að téðar eiginfjárva til varnar fjármálastöðu, þótt það dygði því miðu voru teknar með fullri vi Íslands sem skildi vel h þeim, enda hefðu bandar ræðum fyrr á þessu ári e við. Af þeim sökum veró sérstakan saksóknara til skortstöður sem áttu sér og voru gefnar upp dagl þess að birtast reglulega eftir hvern fjórðung. Enn legar þær staðhæfingar fallið vegna þess að einl gegn henni eða að skorts talist einhver sérstök fö

AF HVERJU FÉLL KRÓNAN?

Það er engum blöðum u krónunnar var haldið allta árum með háum stýrivöx hágengi hélt uppi fölsku sem hvatti áfram einkan legð þjóðhagslegt ójafn er nam tugum prósentu a skiptahallinn var aftur á erlendri skuldaföfnun. Þ mars síðastliðnum var þa urinn með framvirka gja af. Sá markaður hafði ve stöðutöku erlendra fjárf af vegna þess að bandar ur fjármagna erlend vax verri fjármögnunarskily var ekki lengur hægt að ann með áframhaldandi e

ESTELA ALCHINO STENDUR FYRIR FRAMAN HÚS SITT Í ORLANDO Í FLÓRÍDA Estela leitaði til félagsamatákanna Acorn til að bjarga heimili sínu frá nauðungarsölu. Fasteignamarkaður Flórída, ásamt Arizona og Kaliforníu, hefur orðið einna harðast úti í undirmálslánakrisunni svokölluðu, en því fer fjarri að allir sem hafa misst heimili sín hafi tekið „undirmálslán“. Hrun fasteignaverðs og efnahagsþrengingar hafa orðið til þess að fólk hefur ekki lengur ráð á afborgunum lána, og getur ekki selt eignir upp í skuldir.

MARKAÐURINN/AFP

giltu til dæmis ekki um sérhæfð fasteignalánafyrirtæki. Fyrirtæki sem ekki heyrðu undir CRA gáfu út 84,3 prósent allra undirmálslána. Það sem meira er, 75 prósent áhættumeiri hávaxtalána, sem mörg hafa verið kölluð „varglán“, voru gefin út af fyrirtækjum sem ekki heyrðu undir CRA.

Meðan Fannie Mae og Freddie Mac keyptu lítið sem ekkert af þessum lánum tóku þeir þátt í undirmáls- og jadarlánþenslunni, en á árunum 2005 til 2008 ábyrgðust og keyptu sjóðirnir 270 milljarða af slíkum lánum, sem var þrisvar sinnum hærri upphæð en fram að því. Ástæðan var ekki reglugerðarbreyting í upphafi níunda áratugarins, heldur leit sjóðanna að hagnaði. Stjórnendur sjóðanna horfðu upp á keppinauta sína, Lehman Brothers og Morgan Stanley hagnast á áhættumeiri lánum, sem báru háa vexti, og vildu skiljanlega hlutdeild í gróðanum.

Hið sanna er að CRA virðist hafa hvatt til ábyrgrar lánveitingar. Janet Yellen, bankastjóri seðlabanka San Fransisco, sagði í ræðu fyrr í ár að bankar sem lutu eftirliti CRA hafi beint efnalitlum lántakendum að lánum á viðráðanlegum vöxtum, en rannsóknir

hafa sýnt að fasteignalánafyrirtæki sem ekki heyrðu undir CRA, hafi stýrt fólki af minnihlutahópum í undirmálslán á háum vöxtum, varglán.

HVAR ERU RÆTUR VANDANS?

Vandamálið er að gæði allra fasteignalána minnkuðu, ekki vegna þess að félagsleg löggjöf hafi ýtt undir lánveitingar til minnihlutahópa, heldur vegna þess að þegar sprenging varð í lánveitingum til fasteignakaupa og blaðra myndaðist á fasteignamarkaðinum var of mikið fjármagn á fasteignalánamarkaði. Í leit sinni að ávöxtun fyrir þetta fjármagn tóku lánveitendur því að veita æ vafasamari lán. Flest þessara lána hefðu aldrei verið veitt ef lánveitendurnir hefðu sjálfir þurft að axla áhættuna af endurgreiðslu þeirra, en þeir gátu velt henni áfram á aðra með því að pakka lánunum saman og selja áfram í formi flókinna afleiða og skuldavafninga, en litlar sem engar reglur giltu um þann markað. Til þess að fela áhættuna urðu afleiðurnar æ flóknari og óskiljanlegri, og það eru nú þessir pappírar sem eru rótin að vanda fjármálastofnana vestanhafs.

mar?

ÁSGEIR JÓNSSON
FORSTÖÐUMAÐUR
GREININGARDEILDAR KAUPPINGA.

iginfjárstöðu sína með þri misfljótir til þess, en hóf að byggja upp varnarmúr hér ritar er þess fulltrúar voru eitt besta ráðið gleika sem gripið var til, en ekki til. Þessar stöður voru fund og leyfi Seðlabanka svada nauðsyn lá að baki rúnrir lent í eiginfjárvandef þeirra hefði ekki notið þur ekki séð að það þurfi þess að rannsaka þessar augljósar gildir ástæður þega til Seðlabankans auk í ársreikningum bankana n fremur eru mjög furðu- að krónan hafi einungis hverjir hrappar veðjuðu stöður gegn krónunni geti þurlandssvik.

farvegi. Í kjölfarið féll krónan. Þetta gengisfall breyttist síðan í ósvikna gjaldeyriskreppu þegar allsherjar fjármagnsflótti brast á við fall Glitnis í lok september. Sú gjaldeyriskrísa er því miður enn óleyst en hefur verið skotið á frest með fjármagnshöftum.

Eftir á að hyggja má það teljast með ólkindum, og í rauninni ógæfa, hve lengi gengi krónunnar náði að haldast hátt þrátt fyrir gríðarlegan viðskiptahalla, hækkan erlendra skulda og lækkun á láns-hæfi ríkissjóðs. Það fól í sér að þensluskeiðið var framlengt, fleiri erlendum skuldum var safnað upp og niðursveiflan varð sjálfkrafa harkalegri. Þjóðin lifði einfaldlega um efni fram alltof lengi með því að taka langar stöður með krónunni. Það er einkum þetta ójafnvægi sem nú er að leiðréttað með fremur harkalegum hætti – miklu gengisfalli og því miður atvinnuleysi þangað til útflutningsgreinar hafa aftur komist á skrið.

ÞAÐ SEM SKORTI VORU SKORTSTÖÐUR

Á þenslutímum eru skortstöður gegn heimagjaldmiðli dyggð en langar stöður með honum auka vandræðin. Þegar lítið er til baka er ljóst að það sem skorti á þenslutímanum voru einmitt skortstöður á móti krónunni. Að íslenskir aðilar hefðu í ríkari mæli veðjað á veikingu krónunnar, safnað gjaldeyri og tekið á sig innlenda vexti. Þetta var hér fyrr á tíð kölluð fyrirhyggja. Þetta skorti af hálfu ríkisins sem notaði ekki tækifærið til þess safna gjaldeyrissvarsjóði og einnig af hálfu ríkisfyrirtækja sem virðast hafa tekið stórar óvarðar stöður með krónunni með erlendum lántökum. Þetta skorti einnig af hálfu margra íslenskra fyrirtækja sem fjármögnuðu sig með erlendum lánum þrátt fyrir að hafa engar tekjur í erlendri mynt. Og þetta skorti einnig af hálfu sumra íslenskra heimila sem létu freistast af lágum vöxtum og tóku erlend lán.

ÚR VÖRN Í SÓKN:

HVAÐ GERÐU FINNSKU FYRIRTÆKIN?

HÓTEL SÖGU - SUNNUSAL

PRÍÐJUDAGINN 20. JANÚAR - KL. 8:30 - 10:00

Samtök atvinnulífsins, Félag kvenna í atvinnurekstri og Finnisk-íslenska viðskiptaráðið efna til morgunverðarfundar um hvernig finnskt atvinnulíf snéri vörn í sókn í efnahagsþrengingunum í Finnlandi á árunum 1991-1994.

Erindi:

Jukka Koivisto,

framkvæmdastjóri stefnumótunar EK - samtaka atvinnulífsins í Finnlandi

Anders Blom,

formaður PL - samtaka einkafyrirtækja í Finnlandi

Umráður og fyrirspurnir

Fundarstjóri: Vilhjálmur Egilsson,

framkvæmdastjóri SA

Fundurinn fer fram á ensku

Þátttökugjald kr. 2.500 með morgunverði

Nauðsynlegt er að skrá þátttöku á vef SA - www.sa.is

Skráning og morgunverður frá kl. 8:00

Finnisk-íslenska viðskiptaráðið

SAMTÖK ATVINNULÍFSINS

FKA

Félag kvenna í atvinnurekstri

ÞITT FÓLK Á HEIMAVELLI

Heimsókn viðskiptafulltrúa til Íslands 19. – 23. janúar

Viðskiptafulltrúar Íslands erlendis:

**Bandaríkin
Bretland
Danmörk
Frakkland
Indland
Japan
Kína
Rússland
Þýskaland**

Í nýu sendiráðum Íslands viðsvegar um heim starfa viðskiptafulltrúar, en hlutverk þeirra er að aðstoða íslensk fyrirtæki við markaðssetningu erlendis og styðja við þau í alþjóðlegum viðskiptum, m.a. með ráðgjöf, markaðsrannsóknunum, leit að samstarfsaðilum og þróun viðskiptasambanda.

Útflutningsráð annast tengsl viðskiptafulltrúanna við íslenskt atvinnulíf og vikuna **19.-23. janúar** verða viðskiptafulltrúarnir hér á landi til viðtals fyrir fyrirtæki sem leita markaðsráðgjafar á umdæmissvæðum sendiráðanna. Fundirnir verða haldnir á skrifstofu Útflutningsráðs, Borgartúni 35.

Notaðu tækifærið og bókaðu fund í síma **511 4000** eða með tölvupósti, utflutningsrad@utflutningsrad.is.

Nánari upplýsingar veita Andri Marteinson, andri@utflutningsrad.is, og Hermann Ottósson, hermann@utflutningsrad.is.

ÚTFLUTNINGSRÁÐ ÍSLANDS
www.utflutningsrad.is

ÚTANRÍKISRÁÐUNEYTTIÐ
www.utn.stjr.is

MARKAÐURINN

Sögurnar... tölurnar... fólkíð...

Ríkissjóður tekur á sig gífurlegar kröfur Seðlabankans á fjármálafyrirtækin vegna endurhverfra viðskipta.

Baneitruð ástarbréf

Björn Ingi Hrafnsson

Hinn 21. október síðastliðinn skýrði Fréttablaðið frá því í forsíðufrétt, að svo gæti farið að stærstur hluti krafna Seðlabankans vegna veðlána í endurhverfum viðskiptum gæti tapast:

„Svo virðist sem langstærstur hluti lánaðra Seðlabanka Íslands í endurhverfum viðskiptum við banka og fjármálastofnanir hér á landi hafi tapast við hrun bankanna síðustu daga. Við meðferð skilaneftanda Landsbankans, Glitnis og Kaupþings yfir í ný félög urðu kröfur Seðlabankans eftir í gömlu félögunum og má væntanlega afskrifa þær að mestu eða öllu leyti. Gríðarlegar kröfur hvíla aukinheldur á öðrum fjármálastofnunum, einkum þó Icebank – nýja Sparisjóðabankanum – vegna samskonar viðskipta og gegn veðum í öðrum bönkum sem eru orðin verðliti. Heimildir Fréttablaðsins herma að þær nemi vart undir 150 milljörðum króna, eða fimmtánföldu eiginfé Icebank. Samanlagt tap Seðlabankans og þar með íslenska ríkisins vegna þessara viðskipta gæti því numið um 300 til 350 milljörðum króna.“

Í fréttinni kom jafnframt fram, að gríðarlegt útlánatap Seðlabankans af þessum sökum veikti mjög fjárhagslega stöðu hans og Alþingi þyrfti jafnvel að leggja honum til umtalsvert nýtt fé á næstunni. Eigið fé Seðlabankans var í árslok 2007 um 91 milljarðir króna.

Seðlabankinn brást við frétt blaðsins með yfirlýsingu 21. október þar sem sagði að bankinn leitaðist, eins og aðrir seðlabankar, við að auðvelda starfsemi innlendra fjármálafyrirtækja með fyrirgreiðslu sinni í þeirri fjármálakreppu sem ríðið hefði yfir heiminn. „Seðlabankinn fylgdi í því efni fordæmi annarra seðlabanka og jók fyrirgreiðslu sína og þar með áhættu. Hann gekk þó ekki jafn langt og þeir seðlabankar sem lengst gengu,“ sagði enn fremur í yfirlýsingu.

Þetta er fróðlegt að rifja upp nú þegar fréttir berast af því að samkomulag hafði náðst í fyrradag um framsal krafna Seðlabankans á fjármálafyrirtæki til ríkissjóðs. Í stuttri tilkynningu frá fjármálaráðuneytinu, sem sannarlega lætur ekki mikið yfir sér, segir:

„Á grundvelli heimildar í fjáruálagögum fyrir árið 2008 sem samþykkt var á Alþingi 22. desember sl. var í dag gert samkomulag um að Seðlabanki Íslands framselji ríkissjóði kröfur á fjármálafyrirtæki að fjárhæð 345 milljarðar króna. Gegn yfirtöku krafna greiðir ríkissjóður 270 milljarða króna með verðtryggingu skuldabréfi til 5 ára, með 2,5 prósent ársvöxtum.“

Hvað þýðir þetta á mannamáli? Jú, Seðlabankinn hefur metið það svo að kröfur hans á hendur fjármálafyrirtækjunum vegna þessara veðlána séu verðlausar að mestu ef ekki öllu leyti. Jafnframt að hann yrði að ganga mjög hart fram í að reyna að innheimta það sem hann gæti af þessu kröfum og keyra þá væntanlega flest þau fjármálafyrirtæki sem eru enn uppstandandi í þrot. Þess vegna er farin sú leið að fjármálaráðuneytið yfirtaki kröfurnar, því það hefur frjálsari hendur um samninga og afskriftir en Seðlabankinn.

Fróðlegt verður að fylgjast með framhaldi þessa máls. Mun fjármálaráðuneytið láta sverfa til stáls gegn fjármálafyrirtækjum sem það á kröfur á? Verður farið út í hrein og beinar afskriftir gegn þessum tilteknu fyrirtækjum? Ef svo er, er þá ekki komið fordæmi um skuldaniðurfellingu og afskriftir fyrir önnur fyrirtæki í landinu sem glíma nú við gríðarlega skuldsetningu og algjöran skort á hvers konar lánsfjármagni?

Það er of ódýr leið að gagnrýna banka og fjármálastofnanir fyrir að hafa nýtt sér aðgang að „ástarbréfum“ Seðlabankans með þessum hætti. Auðvitað nýttu menn sér aðgang að fjármagni, úr því hann var í boði. Jafnljóst er að Seðlabankinn verður ekki einn dreginn til ábyrgðar, því hann var vitaskuld að reyna eftir fremsta megni að sinna hlutverki sínu sem banki bankanna og var, ef eitthvað er, harkalega gagnrýndur fyrir að ganga ekki nógu rösklega fram í þeim efnum.

En þegar allt er tekið saman, fer auðvitað ekki milli mála að ástarbréfin reyndust eitruð blanda þegar upp var staðið. Allir aðilar málsins bera þar mikla ábyrgð.

bjorn.ingi@markadurinn.is | ingimar@markadurinn.is | jonab@markadurinn.is | olikr@markadurinn.is

Ný og betri RV tilboð, á nýju ári
- fyrir stofnanir, fyrirtæki og heimili, sem vilja spara og hagræða!

Ný og lengri opnunartími í verslun RV
mánud og fimmtud 8⁰⁰-21⁰⁰
þriðjud, miðvikud og föstud 8⁰⁰-18⁰⁰
laugard 10⁰⁰-16⁰⁰

Rekstrarvörur - vinna með þér

Réttarháls 2 • 110 Reykjavík
Sími: 520 6666 • Fax: 520 6665
sala@rv.is • www.rv.is

Horfur í verslun á árinu 2009

Mikill samdráttur hefur orðið í smásöluverslun að undanförunu. Dagvöruverslun var 10,4 prósentum minni að raunvirði nú í desember en í sama mánuði árið 2007, þótt það sé sú tegund smásöluverslunar sem er einna ónæmst fyrir verðlagsáhrifum því neysla á mat og drykkjarvöru og öðrum nauðsynjum breytist venjulega hægar en neysla á sérvörum eins og fötum, húsgögnum og raftækjum. Velta í jólamánuðinum dróst mun meira saman í sérvöruverslun en í verslun með dagvöru. Þannig var 51,3 prósent samdráttur í húsgagnaverslun milli ára, um 22,8 prósent minni sala í fötum og 22,6 prósent minni sala í skóverslun, allt mælt að raunvirði.

Í VERSLUN WAL MART Í BANDARÍKJUNUM Greinarhöfundur segir töluverða óvissu ríkjandi um hver verði þróun smásöluverslunar hér á þessu ári.

ORD Í BELG

Emil B. Karlsson
forstöðumaður
Rannsóknarseturs
verslunarinnar.

lágvöruverðsverslunum og ætla má að þú þróun haldi áfram.

HAGRÆÐING Í REKSTRI

Af þessu mætti ætla að öll samkeppni í verslun muni snúast um að lækka verð eins mikið og framast er unnt. Og vissulega má gera ráð fyrir því að hagræðing og endurskipulagning eigi sér stað til að lækka kostnað sem endurspeglast í verði. En þar geta einnig komið til aðrir mikilvægir þættir í endurskipulagningunni. Mikilvægast fyrir þá sem reka verslanir er að hlusta á vilja og þarfir neytenda. Það getur því skipt neytendur jafnmiklu máli hver staðsetning verslunar er og að vöruverð sé lágt, eða hvernig samsetning á vöruvalinu er þannig að hægt sé að ganga frá sem mestum innkaupum í einni ferð, eða þá að fá góða þjónustu og góðar leiðbeiningar.

Mikið er rætt og ritað í erlendum fagritum um verslun að umhverfismál og sjálfbær þróun fái aukid vægi í verslun. Það á fyrst og fremst við um vöruframboð en einnig ýmsa þætti sem lúta að samfélagslegri ábyrgð fyrirtækjanna. Á árinu 2009 munu verslanir áfram keppa sín á milli í verði, en þá er mikilvægt að gleyma ekki öðrum þáttum sem geta bæði skipt verslunina og viðskiptavinina miklu máli.

NÝJAR TEGUNDIR VERSLANA

Menn hafa oft velt fyrir sér hvers vegna svokallaðar ofurlágvöruverslanir (e. *hard discount stores*) hafi ekki fest rætur hér á landi líkt og í Skandinavíu. Hér er til dæmis átt við verslunarkeðjur eins og Lidl og Aldi, sem bjóða tiltölulega fáar vörutegundir, lágmarksþjónustu og mjög lágt verð vegna hagstæðra magninnkaupa.

Þetta kynni ef til

vill að breytast í því árferði sem nú fer í hönd. Einkum hafa verið nefndar þrjár ástæður fyrir því að þessar verslunarkeðjur hafa ekki séð ástæðu til að koma hingað til lands: Ein er sú að markaðurinn er lítil – það mun ekki breytast mikið á þessu ári.

Í öðru lagi skulu nefndar þær viðskiptahindranir sem hér eru við lýði í formi ofurtolla og gjalda á innfluttar landbúnaðarvörur til að vernda innlenda framleiðslu. Þetta gæti breyst með samþykkt Alþingis á samræmdri matvæla-löggjöf eins og tíðkast í öðrum Evrópuríkjum og mun leiða til lægra verðs með rýmri möguleikum til innflutnings á matvælum.

Þriðja ástæðan sem nefnd hefur verið fyrir því að ofurlágvöruverslanir hafi ekki ratað hingað til lands er að kaupmáttur Íslendinga sé svo sterkur að lítil eftirspurn sé eftir slíkum verslunum. Þessari hindrun er nú rutt úr vegi með minnkandi kaupmætti, auknu atvinnuleysi og almennum samdrætti. Að þessu leyti ætti að verða gósentíð fyrir þessar verslanir.

VÖXTUR VIÐSKIPTASÉRLEYFA

Ætla má að sumum verslunum verði lokað vegna þröngrar stöðu á markaði og nýjar og öðruvísi verslanir verði opnaðar í staðinn. Ýmsar hvatningaáðgerðir eru í gangi til að stuðla að nýsköpun og stofnun sprotafyrirtækja og víst er að margir þeirra sem missa vinnuna hafa nokkra viðskipta- og rekstrarreynslu frá fyrri störfum. Þetta fólk gæti nýtt þau tækifæri sem verða til við breyttar markaðsaðstæður í verslun. Dæmi um þetta eru svokölluð viðskiptasérleyfi (*franchise*) verslanir. Í Bandaríkjunum hafa komið fram sterkar vísbendingar um aukinn vöxt í viðskiptasérleyfum á undanförunum mánuðum. Það má rekja meðal annars til þess að minni áhætta er við stofnun slíkra fyrirtækja en hefðbundinna fyrirtækja, vöxtur þeirra er skjóttari og auðveldara er að fá áhættufé í sérleyfisfyrirtæki heldur en í hlutafélag.

ÁTTA GÓÐ RÁÐ Í BOÐI ALLRA ÁTTA! Jón Trausti Snorrason, framkvæmdastjóri Allra Átta ehf. www.8.is

Hollráð við vefsíðugerðina

1. Rita skal stutta og hnitmiðaða texta.
2. Nota skal línubil, „bullet“, millifyrirsagnir eða efnistengda grafík til að brjóta upp langar málsgreinar.
3. Reynt skal að takmarka flettingar notenda með hnitmiðaðum og efnisríkum undirsíðum.
4. Skipuleggja skal framsetningu texta svo notandinn finni umbeðnar upplýsingar.
5. Mikilvægt er að vísa skipulega á milli undirsíðna með tengdu efni.
6. Á forsíðu skal vísa á helstu undirsíður með tenglum (e. links).
7. Fara skal vandlega yfir efni síðunnar og fjarlægja óþarfa upplýsingar eða skreytingar.
8. Mikilvægt er að hafa lýsandi texta á forsíðu vefjarinnar en ekki aðeins myndir.

ÚTGÁFUPLAG: 365 miðlar ehf. RITSTJÓRAR: Björn Ingi Hrafnsson og Óli Kr. Ármannsson RITSTJÓRN: Ingimar Karl Helgason, Jón Aðalsteinn Bergsveinsson AUGLÝSINGASTJÓRI: Jón Laufdal RITSTJÓRN OG AUGLÝSINGAR: Skaffahlíð 24, 105 Reykjavík AÐALSÍMI: 512 5000 SÍMBRÉF: 512 5301 NETFÖNG: ritstjorn@markadurinn.is og auglysingar@markadurinn.is VEFFANG: vísir.is UMBROT: 365 miðlar ehf. PRENTVINNLSLA: Ísafoldarprentsmiðja ehf. DREIFING: Pósthúsið ehf. dreifing@posthusid.is Markaðurinn er dreift ókeypis með Fréttablaðinu á heimili á höfuðborgarsvæðinu, Suðurnesjum og Akureyri. Einnig er hægt að fá blaðið í völdum verslunum á landsbyggðinni. Markaðurinn áskilur sér rétt til að birta allt efni blaðsins í stafrænu formi og í gagnabönkum án endurgjalds.

HYTA KUSIDIA

* * * * *

„Sólskinsdregurinn er frábær heimildarmynd sem skiptir máli“

– K.G., FBL

* * * * *

„...Besta mynd Friðriks Þórs í langan tíma“

– S.V., MBL

* * * * *

„Án efa besta heimildarmynd sem gerð hefur verið af Íslendingum...fullt hús stiga“

– ÓMAR FRÍÐLEIFSSON

„Langt síðan maður hefur verið í bíó þar sem klappað er í lok myndar en það er auðvitað lýsandi fyrir áhrifin sem hún hefur á fólk“

– HRUND TRAUSTADÓTTIR

EINHVERFA Í NÝJU LJÓSI
**SÓLSKINS
DRENGURINN**

Heimildamynd eftir Friðrik Þór Friðriksson

www.solskinsdregurinn.is

Sýnd í Háskólabíó og Smárabíó

BANKHÓLFID

Geitaostur og -mjólk rennur út

Nýliðið ár var metár bæði í framleiðslu kúamjólkur um leið og það var hagstætt framleiðendum geitamjólkur, að því er frá greinir í Bændablaðinu. 3.400 lítrar af geitamjólk voru lagðir inn í MS Búðardal þar sem framleitt er bæði úr geita- og sauðamjólk.

Tvö verkefni tengd geitamjólkurframleiðslu voru styrkt í fyrra og ljóst að annað þeirra að minnsta kosti heldur áfram. Hlýtur það að teljast þjóðhagslega hagkvæmt að yta undir fjölbreytni í landbúnaðarframleiðslu um leið og spararst gjaldeyrir þegar keyptur er íslenskur geitaostur sem annars færi í

góðkunn- an Guð- brands- dalsostinn norska.

Neyðarlögin mistök

„Öll rök hníga að því að setning neyðarlaganna, svokölluðu, hafi verið mikil mistök,“ segir Óli Björn Kárason viðskipta- blaðamaður á vefritinu AMX. „Með þeim var kippt úr sambandi mörgum grunnreglum réttarríkisins svo sem þeirri að allir skuli sitja við sama borð, óháð stöðu, fjárhag, eða búsetu. Lagasetningin sendi kolröng skilaboð til alþjóðasamfélagsins og jók tortryggni hér heima gagnvart stjórnkerfinu, framkvæmda- og löggjafarvaldinu, sem í einu vetvangi gjörbreytir grunnreglum þjóðfélagsins, líkt og ekkert sé sjálfsgöðara.“

Hvað er Íslandi fyrir bestu?

Hvað er Íslandi fyrir bestu? er heiti nýrrar bókar um Ísland og Evrópusambandið eftir Björn Bjarnason, dóms- og kirkjumálaráðherra, sem bókafélagið Ugla hefur gefið út.

Í bókinni glímur Björn við fjölmargar spurningar, til dæmis um möguleika okkar í gjaldeyrismálum, hvaða aðferðum eigi að beita við töku ákvarðana um Evrópusamstarfið og hver sé staða Íslands í hnattvæðingunni. Í bókinni eru valdar greinar hans um þessi mál frá síðustu árum, en landsfundur Sjálfstæðisflokksins mun, sem kunnugt er, taka spurninguna um aðild að ESB til endurmats á landsfundi sínum nú síðar í mánuðinum.

315

ár eru síðan vextir hafa verið jafnlágir í Bretlandi. Þar voru stýrivextir lækkaðir um 0,5 prósentustig fyrir helgi, í 1,5 prósent.

25

prósenta hlutur í Commerzbank er nú á hendi þýska stjórnvalda eftir að þau veittu bankanum 10 milljarða evra (1.700 milljarða króna) neyðarlán fyrir helgi.

47

milljónir dollara, eða rúmir fimm milljarðar króna, er tap Mega Financial, þriðja stærsta fjármálfyrirtækis Taivans, vegna falls íslensku bankanna.

einstök upplifun

þriggja og fjögurra daga ferðir

golf í London

vinsælustu golfhótelin

verðdæmi: kr. **79.000**-*

á mann í tvíbýli á Foxhills í mars

skoðaðu kostina:

stutt flug - stutt að ferðast á hótelin
vellirnir við hótelin - góð herbergi
góð þjónusta - góður matur
rástímar bókaðir fyrirfram

* flug með Icelandair, flugvallaskar, 4 nætur með morgunverði, 4 golfhringir ásamt aðgengi að heilsulind hótelsins.

Skráðu þig í netklúbbinn okkar á www.gbferdir.is
eða í síma 534 5000

GB FERÐIR
www.gbferdir.is

512 **Auglýsingasími** 5050

- Mest lesið